

Arvoisa juhlayleisö

Juhlimme tänään 70-vuotiaan Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton työtä vammaisten ja pitkäaikaissairaiden paremman elämän hyväksi. Liittomme perustajat olivat aikansa hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen pioneereja, joiden panos maamme sosiaaliturvan, sosiaali- ja terveyspalveluiden rakentamiseksi on ollut merkittävä.

Työelämä 70 vuotta sitten ja vuosikymmeniä sen jälkeenkin synnytti vammautumista ja ammattitauteja, joissa vammautuneiden asema oli heikko ja kohentamista vaativa. Työsuojelu- ja työterveyshuolto ovat kehittyneet voimakkaasti noista ajoista. Vakavat työtapaturmat ovat vähentyneet, mutta jatkuvasti työelämän muutos synnyttää uusia ongelmia, joiden ratkaisemiseksi tarvitsemme edelleen edunvalvontaa.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto laajensi toiminta-alueitaan alkuvuosikymmentensä jälkeen työtapaturmissa vammautuneiden lisäksi muulla tavoin vammautuneiden ja pitkäaikaissairauksien seurauksena toimintakykyään menettäneiden edunvalvontajärjestöksi. Tämä oli tarpeen, sillä yhteiskunnan muuttumisen myötä vammautuminen liikenne- ja muissa tapaturmissa lisääntyi, samalla kuin sairauksien seurauksena toimintakykyään menettäneiden asema yhteiskunnassa on muuttunut hankalammaksi.

Työelämä on muuttunut entistä vaativammaksi. Vajaatyökykyisten mahdollisuudet työllistyä ovat heikentyneet. Työelämästä ovat kadonneet täysin sellaiset ammatit, joissa vajaatyökykyinen tai synnynnäisesti vammautunut saattoi työskennellä normaalisti ilman ”suojatyöläisen” leimaa.

Kymmenet ja sadat tuhannet pitkäaikaistyöttömät jäävät nykyään ns. väliinputoajiksi. Tämä ihmisjoukko on osa sitä satojen tuhansien pitkäaikaistyöttömien joukkoa, jotka työelämän rakennemuutos on syrjäyttänyt tempputyöllistämisen, tavoitteettomien työllisyyskurssien ja muiden kuntouttavan työtoiminnan toimenpiteiden kohde-ryhmäksi.

Pitkäaikaistyöttömien ongelman ratkaisu on näyttänyt olevan kaikkien viime aikojen hallitusten kärkitavoitteita ilman todellisia tuloksia. Tämä satojen tuhansien pitkäaikaistyöttömien joukko on vakuutuslääkäreiden näkökulmasta työkykyisiä, sillä heidän työelämäntuntemuksensa ei riitä suhteuttamaan oikein työelämän todellisia vaatimuksia. Kuntoutustutkimusten yhteydessä kuntoutujalle loihditaan asiantuntijoiden toimesta epärealistisia työllistymisunelmia. Työelämässä vallitsee oikeasti

tilanne, jossa vapaille työmarkkinoille ovat kilpailukykyisiä ja kelvollisia terve, monin tavoin koulutettu ja työelämän modernisaatiossa tiukasti kiinni oleva työvoima.

Todellisuus työelämässä on sellainen, että sopivaa työtä ei erilaisia sairaudesta tai vammasta johtuvia rajoituksia omaaville helposti löydy. Työantajat katsovat toimintakykyrajoitteet lisäkuluna, johon he eivät ole valmiita, ellei vammaisen omaa erityisiä taitoja yrityksen kannalta, joka korvaa rajoitteiden aiheuttamana työvoimakustannuksen lisärasituksen.

Tällä hetkellä vallassa oleva hallitus on päättänyt etsiä ratkaisua tähän vuosikymmenten kuluessa yhä vaikeammaksi muuttuneeseen ongelmaan suuntaamalla kiukkunsa pitkäaikaistyöttömiin. Hallitus syyllistää vajaakuntoisia pitkäaikaistyöttömiä julistamalla heidät kansanryhmänä työn vieroksujiksi.

Heille tarjotaan keppikuria leikkaamalla työttömyysturvasta, jos et jaksa nostaa itseäsi niskasta ja keksiä itsellesi työtä, kun työnantajat ovat entistä haluttomampia edellä selostamistani syistä työllistämään vajaakuntoisia.

Samaan aikaan toisaalla maan hallitus ja eduskunta ovat ratifioineet YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen, jonka mukaan vammaisia tulee kohdella yhdenvertaisesti muiden ihmisten kanssa niin työelämässä kuin kaikilla muillakin yhteiskunnallisen toiminnan alueilla.

YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen ratifiointi edellyttäisi sellaisen työelämlainsäädännön kehittämistä, että vammaisille ja sairauksien vuoksi vajaa-työkykyisille luotaisiin yhteiskunnan toimesta sellaiset työllistymisen polut, joiden kautta heidän asemansa muuttuisi yhdenvertaiseksi työelämässä täysin toimintakykyisten kanssasisarien ja -veljien kanssa. Vammaisjärjestöjen tulisi saada viedä tasaveroisina toimijoina tällainen työelämän ja koulutusjärjestelmien rakenne-muutostavoite niin työnantajajärjestöjen, työntekijäjärjestöjen ja valtion ”kolmikanta pöytään” kuin valtion hallinnon lainsäädännön valmisteluprosesseihinkin.

Vammaisjärjestöjen, kuten perinteisesti työelämää lähellä olleen Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton, tulisi ottaa tulevaisuuden toiminnan keskiöön perinteisen palvelujärjestelmän kehittämisvaatimusten ja työelämän ulkopuolella olevien pienituloisten vammaisten ja pitkäaikaissairaiden aseman puolustamisen rinnalla heidän oikeuksiensa edistäminen tasaveroisina työelämässä.

Tapaturma- ja sairausinvalidien liitto on pitänyt esillä jo vuosikymmeniä soten ympärillä edennyttä prosessia, jonka puitteissa vammaisista, pitkäaikaissairaista ja hoivapalveluita tarvitsevista on tehty kauppatavaraa. Heitä ostetaan ja myydään nykyisillä ja tulevilla sotemarkkinoilla aina halvimman tarjouksen tehneille sotevoiton tavoittelijoille. Voittorahat ovat valtion veron maksajilta keräämiä euroja, jotka sotekilpailun voittajat tulouttavat ylikansallisten yhtiöiden voitoiksi veroparatiiseihin.

Mikäli terveys- ja sotebisneksen ehdoilla valmistelussa oleva soteuudistus toteutuu, vahvistuu sote ihmiskaupan ja -kauppioiden asema entisestään.

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden ihmisarvo ja oikeudet sotemarkkinoiden puristuksessa ovat kovalla koetuksella. Tässä tilanteessa vammaisjärjestöjen tehtävä jäsentensä ja asiakkaidensa edunvalvojina korostuu entisestään samoin kuin järjestöjen ja Sosten tehtävä toimia vammaisten äänitorvena.

”Ei myytävänä” -kansalaisaloite sai väestön keskuudessa laajan kannatuksen. Sen tulisi vaikuttaa soteuudistuksen jatkovalmisteluihin siten, että hankintalain rakenteet, jotka johtavat sotebisneksen alueella ihmiskauppaan puretaan.

Vammaisen ihmisen asumisoikeuden toistuva kilpailuttaminen tulisi julistaa laittomaksi kokonaiseen asumispalveluja vammaisuutensa perusteella tarvitsevaan ihmisryhmään kohdistuvana huutolaisajan kaltaisena ihmiskauppana. Ihmiskauppa on määritelty kansainvälisin sopimuksin laittomaksi, joten näiden sopimusten tulisi koskea myös vammaisten ihmisten ostamista ja myymistä ihmisryhminä sotemarkkinoilla.

Näen Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton toiminnan tulevaisuudessa entistäkin tärkeämpänä ihmisoikeusjärjestönä puolustamassa vammaisten ja pitkäaikaissairaiden yhdenvertaista asemaa yhteiskunnassa niin työelämässä ja kansalaisina, kuin sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakkaina.

Toivon, että aikuisikään päässyt liittomme pystyy lunastamaan näitä lupauksia tulevaisuudessa entistä pontevampana ja radikaalimpana järjestönä nojaamalla kasvavan ja nuorentuvan jäsenistömme luovaan aloitteellisuuteen.

Antti Holopainen

Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton puheenjohtaja

Vähäjärvellä 7.10.2018